

Porin kaupunki
Kaupunkisuunnittelu

Asia Selitys/vastine Ryssäntornin ja Luveenin siirtämisen poikkeuslupa-asiassa

Selitys/vastinepyynnön alainen hakemus

Porin Satama Oy poikkeuslupahakemus 21.11.2019 koskien merkinantomajakka Ryssäntornin ja satamanosturi Luveenin siirtoa sataman alueella

Asian tiedot

Tehtävä: 10.03.00.01
Otsikko: Poikkeaminen, 609-454-1-686-M601, Mäntyluodon satama
Asiatunnus: PRIDno-2019-5666
Valmistelija: Hannu Lammi

Selitys/vastinepyyntö

Porin kaupunki, kaupunkisuunnittelu on esittänyt Porin Satama Oy:lle mahdollisuuden antaa selitys/vastine annettuihin lausuntoihin.

Selityksen/vastineen antaja

Porin Satama Oy, jäljempänä myös ”Porin Satama”

Lausunnot

Varsinais-Suomen Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus lausunto
Porin kaupungin Sivistystoimiala/Kulttuuriyksikkö/Satakunnan museo lausunto

Selitys/vastine

1 Varsinais-Suomen Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus lausunto 7.1.2020

1.1 Lausunnon pääasiallinen sisältö

Varsinais-Suomen ELY-keskus toteaa näkemyksensä, että merkinantomajakan (Ryssäntornin) ja satamanosturin Luveenin siirrolle sinänsä näyttää hakemuksen mukaan olevan perusteita huomioon ottaen sataman laajennushankkeen ja siitä johtuvan sataman laajennusalueen keskelle joutumisen, vaikkakin siirto sinänsä on valitettavaa. ELY-keskus katsoo, että ensisijaisesti siirtokysymys tulisi selvittää asemakaavan muutoksella, jolla uusi paikka ja suojelukysymykset huomioon ottaen myös alueen valtakunnallisen arvon (RKY 2009) voidaan sitovasti ratkaista ja riittävä kuuleminen asiassa varmistaa.

Mikäli asia sen kiireellisyyden vuoksi on tarve ratkaista poikkeusluvalla, tulee hake-
mista täydentää ja poikkeuslupa-asettaa tarpeellisia ehtoja ja lisäksi maanomistajan ja Porin kaupungin tulee sitoutua suojeluun tähtävän kaavan muutoksen käynnistämiseen välittömästi.

Hakemus ei LY-keskuksen näkemyksen mukaan sisällä tarpeellisia perusteluja suunnitellun siirtopaikan osalta. ELY-keskus yhtyy hakemuksen liitteenä olevassa Satakunnan museon lausunnossa /18.4.2019 esitettyyn kantaan siitä, että uuden paikan tulee olla majakan alkuperäisen käyttötarkoituksen kannalta mielekäs ja olla sitä myös pitkällä tähtäimellä. Uuden paikan tulee myös olla museoviranomaisen hyväksymä sekä pinta-alaltaan riittävän suuri. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan hakemuksen mukainen pinta-ala ei ole riittävä. Samoin poikkeuslupan ehtona tulee olla tornin ja nosturin kunnostus sekä kivilaiturin rakenteiden liittäminen rantatörmään siirron jälkeisessä paikassa museoviranomaisen hyväksymällä tavalla. ELY-keskuksen näkemyksen mukaan tulee varmistaa, että poikkeuslupahakemukseen liitetään sijoittelua selventävä yksityiskohtaisempi asemapiirros. Tämän lisäksi tulee liitteeksi edellyttää myös tarkempi kuvaus em. kivirakenteista ottaen erityisesti huomioon, että kyse on suojelukohteesta.

Lisäksi tulee varmistua siitä, että asian käsittelyn aikana rakennuksen ja nosturin säilyminen turvataan. Ennen mahdollista siirtoa tulee myös selvittää, että rakennuksen kunto mahdollistaa siirron.

1.2 Porin Sataman vastine

Porin sataman kehittämisen yleissuunnitelmia on laadittu jo 2000-luvun alussa. Sataman luonnollinen laajentuminen meren suuntaan näissä yleissuunnitelmissa ollut vahvasti esillä. Kallonlahden koillislaiturin rakentaminen on luonnollinen laajentumistie yleissuunnitelman mukaisesti kohti vanhaa satamaa, joka on tullut käyttöikänsä päähän.

Ryssäntornin ympäristö on jo merkittävästi muuttunut aikaisemmin tehtyjen sataman laajennusten yhteydessä, eikä sen alkuperäisesti ympäristöstä ole enää kuin osa kivilaituri jäljellä ja erittäin pintamateriaaleiltaan erittäin huonokuntoinen Ryssäntorni ja pahasti ruostunut satamanosturi Luveeni. Vastineen laatijalle ei ole tiedossa, miten Ryssäntornia on tarkasteltu suojelukohteena näiden laajennushankkeiden aikana.

Poikkeusluvalla on kiire, koska satamalla on tarkoitus aloittaa hanke huhtikuussa 2020. Jo ensimmäisessä rakennusvaiheessa on tulossa ruopattavaksi Ryssäntorni läheisyydessä olevaa satama-altaan pohjaa. Ruoppaus itsessään voi jo vaarantaa vanhan kivilaiturin entisestäänkin heikentyneitä perustuksia.

Porin satama arvostaa museoviranomaisen asiantuntemusta ja on valmis kaikkeen yhteistyöhön sijaintipaikan valinnan ja kunnostuksen osalta. Sijoituspaikan ei kuitenkaan tule varata liian suurta aluetta satamakentältä, ettei se haittaa satamatoimintojen laajentamista ja varastokentän käyttöä.

Satama voi yhdessä museoviranomaisen kanssa sopia asemapiirustuksia ja kivirakenteita koskevista suunnitelmista.

Rakennuksen siirtoon liittyen on vaativiin siirtoihin ja erikoiskuljetuksiin erikoistunut yritys käynyt arviomassa paikan päällä siirron toteuttamista. Samassa yhteydessä satamalle esitettiin, että siirto on toteutettavissa rakenteita vaarantamatta.

2 Porin kaupungin Sivistystoimiala/Kulttuuriyksikkö/Satakunnan museo lausunto 8.1.2020

2.1 Lausunnon pääasiallinen sisältö

Museo puoltaa Ryssäntornin siirtämistä, koska tällä hetkellä aivan rantapenkereellä sijaitseva rakennus on erkanemassa sataman laajennuksen myötä rantaviivasta ja jäämässä nykyaikaisten satamatoimintojen puristuksiin. Poikkeamishakemuksessa siirtoajatusta perustellaan rakennuksen vahingoittumisvaaralla tulossa olevien rakennustöiden yhteydessä. Lisäksi Ryssäntornin todetaan olevan laituirakentamisen ja sataman kehittämisen esteenä. Museo pitää positiivisena sataman halua kunnostaa sekä Ryssäntorni että myös pitkään parina ollut alkuperäinen satamanosturi Luveeni ja siirtää se samaan paikkaan.

Sataman esittämää uutta paikkaa Kalloon vievän pengertien tuntumassa Satakunnan Museo ei kuitenkaan pidä erityisen onnistuneena, mutta kylläkin mahdollisena. Paikka sijaitsee rannalla, mitä museo totesi aiemmassa lausunnossaan siirron edellytykseksi. Sen sijaan varsin suojainen paikka ei edesauta alkuperäisen majakkakäytön ymmärtämistä. Sekä museo että Museovirasto pitävät tärkeänä myös Ryssäntorniin liittyvien vanhan kivilaiturin rakenteiden liittämistä rantatörmään uudessa paikassa. Suunnitelmassa nykyisestä rantaa pengertävästä kivilaiturista on jäänyt jäljelle vain rannalle sijoittuva aidanne, joka ei viesti kivipenkereen alkuperäisestä tarkoituksesta. Museo esittääkin vielä mietittäväksi, olisiko majakan ja nosturin sijoitus hieman pohjoisemmas saman kentän ulkokulmalle, lähelle laituria 25 mahdollinen (ks. kuva ja sijoituspiirros LIITTEENÄ). Luonteva paikka kivilaiturin kiville olisi siellä kokonaan rannan puolella ja ainakin osittain osana rantatörmää.

Lopuksi Satakunnan Museo toteaa aiemman lausuntonsa sekä Museoviraston kannan mukaisesti, että poikkeuslupamenettelyn jälkeen sataman asemakaavaa tulee muuttaa. Uudessa kaavassa alueen RKY-arvo tulee todeta sekä siirretty Ryssäntorni ympäristöineen suojella.

Museoviraston kanta RKY-alueen osalta:

Ryssäntorni sijaitsee valtakunnallisesti merkittävällä rakennetun kulttuuriympäristön kohteessa (RKY2009)

Mäntyluodon luotsi- ja satamaympäristö. Kohde on moniosainen ja tornilla on siinä oma rajaus. Kohderajaukset sisältyvät valtioneuvoston RKY-inventoinnista vuonna 2009 tekemään päätökseen. Mikäli Ryssäntorni siirrettäisiin toiseen paikkaan, ei sen takia poisteta tai siirretä RKY-rajaukselta tältä kohdalta. RKY-rekisteriin ja julkiseen verkkojakeluun tulisi "Päivitetty tieto" -kenttä, jossa todettaisiin siirron tapahtuneen ja perusteltu syy siihen. Auerajauksen pitäisi asemakaavoituksessa (ja myöhemmin maakuntakaavoituksen yhteydessä) poistaa tältä osin ja siirtää sen uuteen paikkaan päivitettyllä merkinnällä ja määräyksellä. Mutta valtioneuvoston päätökseen sisältyviä rajoituksia ei voida poistaa julkisesta jakelusta ja RKY-paikkatiedosta.

Se, että siirtoa ylipäätään voidaan harkita, edellyttää uuden, tornin historiallisen käytön huomioon ottavan paikan löytämisen sekä siirron tapahtuvan niin, että itse torni ei vahingoitu ja että kivipaasi sen alla tulee olemaan alkuperäisen kaltainen.

Toinen ongelma muodostuu siitä, että alue vaatii uuden kaavan, jolla torni mahdollisessa uudessa paikassaan saa aukottoman suojelumerkinnän. Ryssäntorni on RKY-kohde lisäksi myös Museoviraston ylläpitämässä Rakennusperintörekisterissä nk. Myrsky 2000 -kohde sekä mainittu myös merialuesuunnittelu.fi sivustoilla:

https://www.merialuesuunnittelu.fi/wpcontent/uploads/2019/04/Suomen_merellisen_kulttuuriperinn%C3%B6n_tilannekuva_2019-1.pdf

2.2 Porin Sataman vastine

Satamalla on ollut rakentamissuunnitelmissa ratkaisuja, joissa Ryssäntornin siirtoa ei olisi tarvinnut esittää tehtäväksi ainakaan lähiaikoina. Satama ei ole ollut halukas kunnostamaan Ryssäntornia nykyisellä paikallaan, koska se on yleissuunnitelmien tiellä. Pahimmillaan hankkeiden viivästyminen olisi johtanut Ryssäntornin ja kivilaiturin rakenteiden rapautumiseen entisestään ja siten lisännyt merkittävien vaurioiden vaaraa. Porin satama on nimenomaan lähtenyt siitä, että Ryssäntornille löydetään paikka, jossa se ei ole sataman kehittämisen esteenä ja että se on myös hyvin yleisön nähtävissä, mitä se nykyisellä olinpaikallaan ei ole.

Museoviranomainen ei ole pitänyt sataman valitsemaa paikkaa onnistuneena. Paikan valintaan on yksiselitteisesti syynä sataman kehittämisen edellytysten säilyttäminen. Kallonlahden eteläpään kentän pohjoisosaan on tehty periaatesuunnitelmat laiturin rakentamisesta ja osin myös altaan ruoppaamisesta. Ryssäntornin sijoittaminen museoviranomaisen esittämään paikkaan tarkoittaisi sitä, että Ryssäntorni olisi jälleen väärässä paikassa ja rakentamisen esteenä. (Liite 1)

Porin satama esittää edelleen, että sijaintipaikka tulee olla poikkeushakemuksessa esitetyn piirustuksen osoittamalla sijainnilla.

Porin satama esittää edelleen olevansa halukas yhteistyöhön museoviranomaisen kanssa, jotta se kiviaines-materiaali, joka on hyödynnettävissä Ryssäntornin ympäristön maisemointiin tullaan käyttämään hyödyksi.

Satamalla ei ole mahdollisiin asemakaavan muutoksiin mitään muuta esitettävää, kuin että kaavan vaikutusalue tulee määritellä siten, että se kohdistuu uudelleensijoituspaikkaan vain siinä laajuudessa, kun se on välttämätöntä, ettei se merkittävästi rajoita sataman kehittämistä.

Lisäksi Porin satama haluaa lausua, että tämä on ensimmäinen kerta, kun satama tosisaan on sitoutunut kunnostamaan Ryssäntornin, joten asialle pitää osoittaa myös hankkeessa arvoa.

Porissa, 15. tammikuuta 2020

PORIN SATAMA OY

Laatija

Kai Heinonen
Kehityspäällikkö

Liitteet

Asemapiirros Kallonlahden etäpäältä

Liite 1

